

Raad voor de
rechtspraak

De minister van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties
mr. J.J.M. Uitermark
Postbus 20011
2500 EA Den Haag

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

datum 19 december 2024
onderwerp Advies wetsvoorstel bestemming lichamen overledenen

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

Geachte mevrouw Uitermark,

Bij brief van 8 oktober 2024, verzocht u de Raad voor de rechtspraak (de 'Raad') advies uit te brengen inzake het Wetsvoorstel bestemming lichamen overledenen (het 'Wetsvoorstel').

HET WETSVOORSTEL

Dit Wetsvoorstel regelt wat er met het lichaam van een overledene kan/ moet gebeuren en beoogt de huidige Wet op de Lijkbezorging ('Wlb') te vervangen. Met dit Wetsvoorstel worden de mogelijkheden voor de bestemming van een overleden lichaam verruimd door het mogelijk te maken dat het lichaam niet alleen kan worden begraven of gecremeerd, maar dat het ook kan worden opgelost in een vloeistof (alkalische hydrolyse). Daarnaast maakt dit voorstel gezamenlijk begraven of cremen in één kist mogelijk en wordt het makkelijker te kiezen voor een begrafenis binnen 24 uur. Ook worden meer mogelijkheden voor de as na crematie geïntroduceerd die ook worden voorgesteld voor de vaste stof na alkalische hydrolyse. Bovendien wordt een aantal strafbepalingen opnieuw geformuleerd (de voorgestelde artikelen 87 t/m 89).

Ten slotte worden met het Wetsvoorstel verschillende aanpassingen beoogd om het onderzoek waarbij de aard van het overlijden en de identiteit van de overledene wordt vastgesteld te verbeteren. Deze wijzigingen worden voorgesteld naar aanleiding van het rapport van de Taskforce lijkschouw en gerechtelijke sectie. In dat rapport wordt signaleerd dat de keten voorafgaand aan de beslissing van de officier van justitie tot het laten uitvoeren van een gerechtelijke sectie, niet goed functioneert en dat daardoor mogelijk strafbare feiten met dodelijk gevolg niet bekend worden. De Taskforce heeft aanbevelingen gedaan ter verbetering. Dit Wetsvoorstel geeft daaraan uitvoering, onder meer door uitbreiding van de rol en bevoegdheden van de gemeentelijk schouwarts, de officier van justitie, de burgemeester en de politie.

datum 19 december 2024
pagina 2 van 5

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt.¹

ADVIES

Vooroverleg tussen de schouwarts en politieambtenaren

Artikel 10 lid 4 van het Wetsvoorstel bepaalt dat indien de gemeentelijk schouwarts concludeert dat hij geen verklaring van natuurlijk overleden kan afgeven, hij de verplichting heeft om onverwijld telefonisch verslag uit te brengen aan de officier van justitie en dat ‘zoveel mogelijk in overleg met de ambtenaar van politie’ te doen.

Ten eerste merkt de Raad hierover op dat het onduidelijk blijft welke politieambtenaren precies betrokken moeten worden bij dit overleg: gaat het om tactische recherche, de forensische opsporing, noodhulp, het team digitale opsporing of andere politieambtenaren die mogelijk betrokken zijn? De Raad adviseert in de Memorie van Toelichting duidelijker te omschrijven welke politieambtenaren betrokken dienen te worden bij een dergelijk overleg.

Ten tweede komt het de Raad voor dat een vooroverleg tussen de verschillende betrokken politieambtenaren en de schouwarts niet in alle gevallen wenselijk is. De schouwarts en de politie kunnen de officier van justitie onafhankelijk van elkaar informeren. Zij hoeven hier niet over te overleggen en het ook zeker niet eens te zijn met elkaar. Juist mogelijke verschillen van inzicht zijn informatief. Op basis van de verschillende invalshoeken zou de officier van justitie een beslissing moeten nemen. De politie is niet ondergeschikt aan de schouwarts, iets wat de formulering in dit artikel nu wel enigszins lijkt te impliceren. De Raad beveelt daarom aan om het vooroverleg tussen de schouwarts en de politieambtenaren niet als verplichting in de wettekst op te nemen en de mogelijkheid open te laten dat de officier van justitie zich door alle betrokkenen onafhankelijk van elkaar laat informeren.

Wat hiervoor is opgemerkt geldt ook voor het voorgestelde artikel 13a lid 5. Daarin staat dat de betrokken politieambtenaar (die ook hier niet is gedefinieerd, en waarbij het dus onduidelijk is welke onderdelen van de politie verslag uit dienen te brengen aan de officier van justitie) zoveel mogelijk in overleg met de schouwarts verslag uitbrengt aan de officier van justitie. Bij de huidige formulering lijkt het alsof elke politieambtenaar nu samen met de schouwarts onderzoek mag of kan doen, terwijl dat niet het geval is.

¹ De Raad voor de rechtspraak heeft op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie een wettelijke adviestaak met betrekking tot nieuwe wets- en beleidsvoorstellen die gevolgen hebben voor de rechtspraak. De adviezen worden vastgesteld na overleg met de gerechten. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklust van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. Rechteren zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

datum 19 december 2024
pagina 3 van 5

Bekostiging nader onderzoek schouwarts

In het Wetsvoorstel wordt niet uiteengezet wie of welke instantie het voorgenomen aanvullende onderzoek door de schouwarts moet betalen (voorgesteld artikel 14).

De praktijk nu is dat wanneer er geen verdenking is die een sectie rechtvaardigt, maar wel sprake is van een “niet pluis gevoel” bij de schouwarts, of wanneer geen oorzaak van overlijden bij een uitwendige schouw is vast te stellen, de kosten van verder (aanvullend) onderzoek niet geregeld zijn. In de praktijk betekent dit dat of de nabestaanden de kosten moeten betalen of bijvoorbeeld het ziekenhuis waar de betrokkene is overleden. De Raad mist ook in de MvT overwegingen op dit punt en adviseert (mede gelet op de verplichting die voortvloeit uit artikel 2 EVRM) de kosten van nader onderzoek in het Wetsvoorstel mee te nemen.

WERKLAST

Het Wetsvoorstel leidt tot een toename van het aantal beroepen bij de rechtbanken. De Raad verwacht dat dit aantal niet substantieel zal zijn. De complexiteit van zaken zal naar verwachting ook niet groter zijn dan gemiddeld. De Raad voorziet geen substantiële gevolgen voor de werklast van de Rechtspraak.

CONCLUSIE

De Raad voor de rechtspraak onderkent het belang van het Wetsvoorstel. De Raad heeft geen zwaarwegende bezwaren tegen het Wetsvoorstel, maar geeft u in overweging om het Wetsvoorstel op de in dit advies genoemde onderdelen aan te passen.

datum 19 december 2024
pagina 4 van 5

TOT SLOT

Indien na het uitbrengen van dit advies het Wetsvoorstel op belangrijke onderdelen wordt gewijzigd of indien uit nadere uitvoeringsregelgeving belangrijke werklastgevolgen voortvloeien, dan wordt de Raad graag in de gelegenheid gesteld daarover aanvullend te adviseren. Met het oog op de voorbereiding van de gerechten op de invoering van het Wetsvoorstel, stelt de Raad er prijs op als hij geïnformeerd wordt over de indiening van het Wetsvoorstel bij de Tweede en de Eerste Kamer en de plaatsing van de definitieve wetstekst in het *Staatsblad*. Ook eventuele nadere regelgeving volgend op dit Wetsvoorstel met gevolgen voor de rechtspleging valt binnen het adviesrecht van de Raad. Voor zover van toepassing, ontvangt de Raad graag een adviesaanvraag voor deze nadere regelgeving.

Hoogachtend,

Peter Pulles
Lid Raad voor de rechtspraak

datum 19 december 2024
pagina 5 van 5

BIJLAGE: WETSTECHNISCH EN REDACTIONEEL COMMENTAAR

- In paragraaf 3.3.10 van de MvT is het volgende opgenomen: “[...] Op twee onderdelen wordt de bestuursrechtelijke sanctionering uitgebreid. Ten eerste is dat het toezicht op grootschalige ruiming van graven, zoals beschreven in paragraaf 3.3.8 over het ruimen van graven. Ten tweede worden ten behoeve van de introductie van het bestuursrechtelijk toezicht op de schouw enkele wijzigingen aangebracht in de mogelijke sancties (voorgestelde artikelen 84 en 86), zie daarvoor verder paragraaf 9.2. [...]”

De Raad vraagt zich af of de verwijzing naar paragraaf 9.2 wel correct is en of dit niet paragraaf 9.1 zou moeten zijn. Geadviseerd wordt de MvT hierop aan te passen.

- Het Wetsvoorstel behelst onder meer een wijziging van de term ‘lijk’. Dit woord wordt telkens vervangen door ‘lichaam van een overledene’. De Raad gaat ervan uit dat dit ook zal gelden voor artikel 151 Sr. Een redactionele wijziging van dit wetsartikel op dit specifieke punt ontbreekt echter in artikel 111 onder C van het Wetsvoorstel (zie p. 23 van het Wetsvoorstel).